

YTTRANDEAvdelning
AnalysavdelningenHandläggare
Lisa Östbring
+46 8 563 085 99
lisa.ostbring@uka.seRegeringskansliet
Utbildningsdepartementet

Remissvar över betänkandet ”Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar”

U2023/02078

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har ombetts att lämna synpunkter på betänkandet från utredningen Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31). UKÄ har begränsat sitt yttrande till de förslag som har anknytning till myndighetens uppdrag och verksamhet.

UKÄ:s synpunkter i korthet

UKÄ instämmer i utredningens bedömning att det inom yrkeshögskolan bör finnas fördjupningsutbildningar motsvarande minst 200 yrkeshögskolepoäng som tillsammans med relevanta eftergymnasiala förkunskaper kan leda till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen. UKÄ har inga principiella invändningar mot utredningens bedömning att det bör finnas möjlighet till progression inom yrkeshögskolesystemet som har examina på två olika SeQF-nivåer. Däremot anser vi att det bör göras en mer omfattande konsekvensanalys än den utredningen presenterar av ett eventuellt införande av en kortare fördjupningsutbildning med högre förkunskapskrav som får avslutas med en kvalificerad yrkeshögskoleexamen.

UKÄ instämmer i utredningens bedömning att entreprenad inom yrkeshögskolan och dess påverkan på kvaliteten bör följas upp och utvärderas.

UKÄ stödjer utredningen förslag att Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) ges i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att öka de studerandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningarna genom att undersöka vilka funktioner som kan vara gemensamma kopplat till studerandehälsa.

UKÄ instämmer i utredningens bedömning att regeringen bör avstå från att göra en överföring av det fjärde tekniska året från gymnasieskolan till yrkeshögskolan. Vi delar uppfattningen att det finns risker med att överföra det fjärde tekniska året till yrkeshögskolan. Det är framförallt den befarade påverkan på rekryteringen till teknikprogrammet och i förlängningen även till ingenjörsutbildning på högskolan som UKÄ ser som en risk.

UKÄ delar utredningens uppfattning att det är viktigt att låta respektive utbildningsform utvecklas utifrån sina förutsättningar, samtidigt som det bör vara möjligt för individer att röra sig mellan utbildningsformerna och att validering av kompetens är ett betydelsefullt verktyg för att uppnå detta.

Kommentarer till förslagets delar

6.10.2 Fördjupningsutbildningar bör kunna leda till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen

Utredningen gör bedömningen att det bör vara möjligt att uppnå en kvalificerad yrkeshögskoleexamen genom att läsa en fördjupningsutbildning om minst 200 yrkeshögskolepoäng för studerande som har förkunskaper motsvarande en eftergymnasial utbildning inom samma område som fördjupningsutbildningen. Personer med tidigare utbildning från högskolan eller yrkeshögskolan skulle därmed få en kortare väg till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen än personer utan eftergymnasial utbildning. UKÄ anser att det skulle öka effektiviteten i utbildningssystemet och delar därmed utredningens bedömning.

6.13 Konsekvenser av vårt förslag om progression, examenskrav och LIA

UKÄ delar utredningens bedömning att införandet av en kortare utbildning med högre förkunskapskrav som leder till kvalificerad yrkeshögskoleexamen inte bör påverka direktövergången från gymnasieskolan till yrkeshögskolan. Anledningen är att denna grupp studerande inom yrkeshögskolan är mycket liten. Däremot saknar vi en konsekvensanalys av vad en sådan förändring skulle innebära för dem som har gymnasial utbildning och som påbörjar studier efter 22 års ålder. Det handlar om den största gruppen studerande inom yrkeshögskolan. Utredningen gör ingen bedömning av huruvida denna grupp riskerar undanträngning om flera utbildningsanordnare väljer att erbjuda fördjupningsutbildningar istället för utbildningar som bygger på gymnasiala meriter.

Utredningen gör bedömningen att förslagen kan ha en positiv påverkan på rörligheten från högskolan till yrkeshögskolan. UKÄ anser att det skulle innebära en positiv påverkan eftersom en sådan förändring skulle öka effektiviteten i utbildningssystemet, men saknar här ett resonemang om vilken nivå av rörlighet som eftersträvas och på vilket sätt dagens reglering är hindrande för rörligheten från högskolan till yrkeshögskolan. Mer än en tredjedel av dem som påbörjade programstudier inom yrkeshögskolan under 2022 hade enligt MYH tidigare eftergymnasial utbildning.¹

UKÄ saknar även ett resonemang om vad som särskiljer de föreslagna fördjupningsutbildningarna från befintliga kurser och kurspaket med avseende på studerandemålgrupp. Utredningen skriver i avsnitt 6.6. att kurser och kurspaket svarar mot behov av fördjupad, breddad eller förnyad kompetens i arbetslivet. Förkunskapskraven för kurser och kurspaket inkluderar främst specifik yrkeslivserfarenhet, men även i vissa fall högskoleutbildning. UKÄ och MYH har i en rapport konstaterat att en majoritet av de som blev korttidspermitterade under 2020 och började läsa kurser

¹ Statistiskt årsrapport 2023. Diarienummer: MYH 2023/208. MYH.

på yrkeshögskolan hade eftergymnasial utbildning sedan tidigare.² Det finns redan idag en rörlighet från högskolan till yrkeshögskolan. Utredningen kan därför ha överskattat vilken påverkan som införandet av en fördjupningsutbildning skulle kunna ha för rörligheten från högskolan till yrkeshögskolan.

9.3.6 Överväganden om entreprenad inom yrkeshögskolan

Utredningen redogör för att oklarheter rörande, till exempel, ansvar och tillsyn kan uppstå när delar av en utbildning genomförs av andra än utbildningsanordnaren. UKÄ har, för högskolan, identifierat att utbildningsupplägg där en betydande del av utbildningen genomförs av en annan aktör än utbildningsanordnaren kan innebära risk för bristande kvalitet och vara en del av bakgrunden till ett granskningsbehov. UKÄ instämmer i utredningens bedömning att entreprenad inom yrkeshögskolan och dess påverkan på kvaliteten bör följas upp och utvärderas.

10.7.1 Fler åtgärder behövs för att främja kvaliteten i yrkeshögskolan

Utredningen ser stöd till hälsa som en viktig del i att stärka de studerandes förutsättningar att kunna tillgodogöra sig sin utbildning. Samtidigt konstateras att det saknas gemensamma resurser för studerandehälsa inom yrkeshögskolan och att kostnaderna som förknippas med studerandehälsa är svåra att bära för varje enskild utbildningsanordnare.

UKÄ har haft i uppdrag att kartlägga högskolans arbete med studenthälsovården.³ Kartläggningen visade att studenthälsan i första hand erbjuder förebyggande hälsovård, ofta inriktad mot psykisk hälsa. Studenthälsovården arbetar på många håll även med att erbjuda stöd till lärare genom att delta i arbetsmiljöarbetet. UKÄ konstaterade att det var en ojämlig tillgång till studenthälsan beroende på campus och utbildningsort och lärosätena efterfrågade en större samordning av studenthälsan med till exempel riktlinjer och samarbeten.

Yrkeshögskolans förutsättningar att erbjuda en studerandehälsa skiljer sig från högskolans, bland annat i reglering och utbildningsformernas organisering. Trots det bedömer UKÄ att lärdomar från uppdraget om studenthälsovården skulle kunna utgöra en del av ett kunskapsunderlag i den analys som utredningen föreslår av hur ett tillhandahållande av en studerandehälsa inom yrkeshögskolan skulle kunna organiseras.

12.6.3 Påverkan på gymnasieskolans teknikprogram och rekrytering till högskolan

Utredningen avråder regeringen från att göra en överföring av det fjärde tekniska året från gymnasieskolan till yrkeshögskolan. Utredningen bedömning är att en överföring kan medföra negativa konsekvenser för det treåriga teknikprogrammet. Det i sin tur kan påverka inflödet av studenter till ingenjörsutbildningar inom högskolan negativt. Utredningen pekar på att merparten av de som läst teknikprogrammet går vidare till studier inom högskolan, och att teknikprogrammets

² Studier inom yrkeshögskolan och högskolan bland korttidspermitterade 2020. Rapport 2023:13. UKÄ

³ Studenthälsovården vid Sveriges universitet och högskolor, Redovisning av ett regeringsuppdrag. Diarienummer: 111-589-19. UKÄ.

attraktivitet bland annat påverkas av möjligheten att kunna välja mellan att förbereda sig för högskolestudier eller att läsa ett fjärde år och därefter arbeta som gymnasieingenjör.⁴

UKÄ instämmer i utredningens bedömning. Intresset för ingenjörsutbildningar har stor betydelse för lärosätenas möjligheter att tillgodose arbetsmarknadens behov. Till många tekniska utbildningar i högskolan, framför allt utbildningar mot högskoleingenjörsexamen, är söktrycket relativt lågt.⁵ I UKÄ:s arbete med regeringsuppdraget om måluppfyllelse för utbyggnader av utbildningar 2015–2018 framförde flera lärosäten att ett lågt söktryck gjorde det svårt att bygga ut många ingenjörsutbildningar.⁶ Samtidigt råder stor brist på teknisk kompetens på den svenska arbetsmarknaden. I budgetpropositionen för 2024 har regeringen föreslagit satsningar på tekniska utbildningar vid flera lärosäten.⁷

UKÄ anser därför att det är av största vikt att etablerade rekryteringskanaler till ingenjörsutbildningar och andra tekniska utbildningar på högskolan inte förändras på ett sätt som riskerar att reducera antalet behöriga sökande till utbildningarna.

15.7 Ett livslångt lärande kräver rörlighet mellan utbildningssystemen

UKÄ delar utredningens uppfattning att det är viktigt att låta yrkeshögskolan och högskolan utvecklas utifrån sina förutsättningar och olika syften, men att det i ett effektivt utbildningssystem bör vara möjligt att röra sig mellan utbildningsformerna. Utredningen ser validering av kompetens som ett viktigt instrument för att möjliggöra för studerande att fördjupa sig inom yrkeshögskolan. UKÄ anser att validering av kompetens är ett viktigt verktyg även inom högskolan. Vi har tidigare påpekat att lärosätenas arbete med validering av reell kompetens behöver stärkas, att informationen till presumtiva studenter om rättigheten till validering behöver synliggöras och att arbetet med validering bör organiseras på ett sätt som går att följa systematiskt.⁸

Beslut

Beslut om yttrandet har fattats av t.f. generaldirektör Annika Pontén efter föredragning av utredaren Lisa Östbring, i närvaro av t.f. avdelningschefen Marie Kahlroth, verksamhetsstrategen Per Westman och gruppchefen för kommunikation Martin Wincent. Vid beredningen av yttrandet har även utredaren Carl Bergström medverkat.

Annika Pontén

⁴ Även bland de som läser det fjärde tekniska året sker en viss övergång till högskolan och fem år efter examen har 20 procent av eleverna gått vidare till högskolan. *Uppföljning av gymnasieskolan 2022*. Rapport 2022:7, Skolverket.

⁵ Söktrycket anger antalet behöriga förstahandssökande per antagen. HT23 var det 1 för program till högskoleingenjörsexamen och 1,6 för program till civilingenjörsexamen, Högskolan i siffror, Sökande och antagna. <https://www.uka.se/vara-resultat/statistik/hogskolan-i-siffror> [Hämtad 231013]

⁶ *Måluppfyllelseanalys för utbyggnaderna av utbildningar 2015–2018 Redovisning av ett regeringsuppdrag*. Rapport 2023:4, UKÄ.

⁷ *Prop. 2023/24:1 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning*. Sid 126-128.

⁸ Se till exempel *Uppföljning av lärosätenas bedömning av reell kompetens Redovisning av ett regeringsuppdrag*. Rapport 2021:32. UKÄ, *Fler vägar till vårdyrken - Ett regeringsuppdrag att kartlägga och föreslå fler vägar för yrkesverksamma*. Rapport 2022:20. UKÄ.